

Posudek bakalářské Elišky D. Mikeschové *Teoretická koncepce symbolu a čtverce umělecké specifičnosti u Zdeňka Mathausera*

Práce Elišky Mikeschové se zabývá pracemi Zdeňka Mathausera z konce osmdesátých a počátku devadesátých let. V centru pozornosti stojí kniha *Metodologické meditace* z roku 1989 a jejích několik základních otázek: teorie symbolu, umělecká specifičnost, tedy vztah fikce a reality, a také problém anticipace v umění. Analýza Mathauserovy teorie symbolu je omezena hlavně na vysvětlení vztahu alegorie symbol a na vysvětlení čtverce umělecké specifičnosti, který je dodnes inspirativní.

Dovolte mi ještě před vlastní oponenturou poděkování za toto téma, které mi přimělo samu osobnost Zdeňka Mathausera. Měla jsem možnost jej poznat právě na konci osmdesátých a v devadesátých letech velmi blízce a byla to vždy setkání těžko zapomenutelná.

Eliška Mikeschová si pro svoji bakalářskou práci nevybrala jednoduchý úkol představit pozdní, syntetizující práci Zdeňka Mathausera, která ale není jednoznačně završující. V mnohém jde o úvahy revidující jeho dosavadní uvažování a otevírající se dalším možným cestám, které se objevily na konci osmdesátých a počátku 90. let. Autorka velmi dobře zasazuje teorii do několika základních souřadnic, které vedou k Bachtinovi, Losevovi, Janu Mukařovskému a H. G. Gadamerovi. Na závěr autorka naznačuje, jak by bylo možné Mathauserovy úvahy protnout s úvahami Paula Ricouera. Zajímavé je, že mezi zdroji myšlení Eliška Mikeschová nezmiňuje ruský formalismus, který myslím, byť nejmenován, v Mathauserových konceptech hrál vždy svoji roli. Ale toto je spíše poznámka k dalšímu rozvíjení daného problému. Zcela nad rámec posudku bakalářské práce bych

chtěla upozornit na to, že pravděpodobně v blízkosti ruského formalismu se bere Mathauserova pozoruhodná koncepce „napodobivé antiteze“, podobný jev současný ruský teoretik avantgardy Jurij Girin nazval enantiosémií a vztáhl ji k jak k ruské filozofické hermeneutice tak právě k formalismu.

Autorka bakalářské si také velmi dobře všímá, jak neustále teoretik Mathauser propojuje své úvahy s „historickými“ literárními prameny (využívá hlavně ruskou avantgardu a ruskou literaturu vůbec). Eliška Mikeschová se ale nespokojuje s jen s příklady uvedenými samotným Mathauserem, ale snaží se představit své rozumění na vlastním příkladu. V práci plodně byť kondenzovaně představuje pojetí alegorie a symbolu na příkladu románu Sofie Podlipské *Lidské včely*: příkladu, který je o to zajímavější, čím je typologicky vzdálenější vlastním příkladům Zdeňka Mathausera.

Eliška D. Mikeschová také ve své práci připomněla, že Mathauserovi jde často a primárně o ontologii a etiku umění, které rozhodně není nějakou okrasou života. (V pojetí Mathausera, který v tomto následuje Martina Heideggera, život podobně jako umění svoji aktivitu a autentičnost nabývá poznáváním konce a v tom je nezastupitelná úloha umění jako možného nahlédnutí a prohloubeného poznání.)

Kritická analýza Elišky D. Mikeschové široce rozkročené sémiotické hermeneutiky je bystrá, velmi racionální a přesná, a někdy až příliš úsporná. Občasně v textu zjevně koncentrací a úsporností vypadávají slova. (např. str. 11 a 18 jsou nedokončené věty.)

Bakalářská práce Elišky D. Mikeschové je nadprůměrná, rozhodně ji doporučuji k obhajobě a navrhuji známku jedna.

Libuše Heczková

